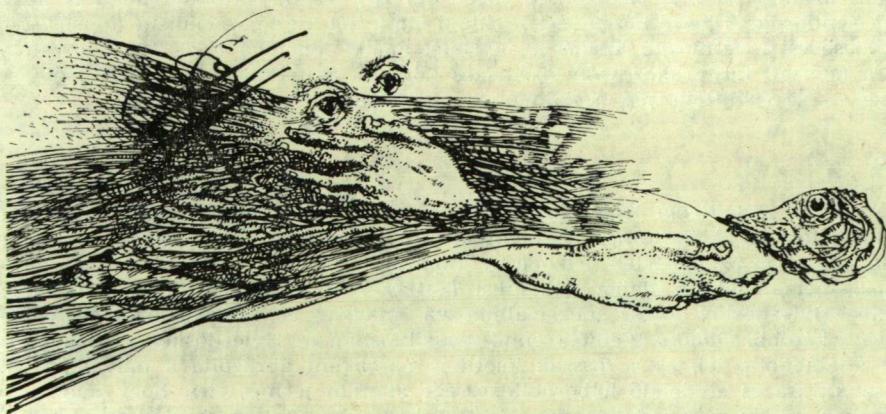

löttének”, mert a magyar többségű református egyházba akarta olvasztani az evangélikust, most a pravoszláviára való áttérést ajánlja népének. Mindezt a szláv népeket cári jogar alatt egyesítő pánszlávizmus nevében. Amelyet véleménye szerint a lengyelek folytonosan zavarnak felkeléseikkel. Štúr — aki 1831-ben tizenhat éves diákként még szlovák iskolatársaival együtt lelkesedett a lengyel ügyért — húsz évvel később a *Das Slawenthum und die Zukunft der Welt* (A szlávtság és a világ jövője) című, németül fogalmazott — (és csak a cári udvari köröknek szánt) — munkájában példaként állítja a világ elé Paskievics hadainak 1831-ben és 1849-ben tanúsított mélyeséges emberségét: „Wie tief das slavische Herz von der Liebe zum Menschen bewegt is, erhellt unter anderem auch aus den Benehmen des russischen Militärs in den neuesten Feldzügen.” (Hogy a szláv szívet milyen mélyen áthatja az emberszeretet, bizonyítja többek között az orosz hadseregnek a legutóbbi hadjáratokban tanúsított magatartása is. — *Das Slawenthum und die Welt der Zukunft*. Bev. és krit. megjegyzésekkel ellátta: Dr. Josef Jirásek. Bratislava, 1931. 137.)

A lengyel szerző szerint Štúr 1848 utáni tevékenységében csak családja és barátai iránti áldozatvállalása ítéhető meg pozitívan. A keserű csalódások, volt császári szövetségeseinek gyanakvása, belső, önkéntes száműzetésbe kényszerítették. Sorsát jelképezi tragikus halála is. (1856-ban egy korábbi vadászbalesetébe halt bele.) „Štúr, minden tragikus hibája és tévedése ellenére, dacára minden gyengeségének és kicsinyességének, azoknak a hősöknek sorába tartozik, akiknek emléke ma is él” — összegzi munkáját Janaszek-Ivaničková.

Kissé zavaró a monográfiában, hogy a szerző a mai területi-állami helyzetet vetíti vissza a tárgyalt korra. Így a lengyel átlagolvasó azt hiheti például, hogy Győr a mai Szlovákiában van. A bevezetőben nem ártott volna ennek az egyébként kitűnő műnek topográfiai felfogására célozni.

Mindenesetre, ha valaha pozitív válasz születik a cikk bevezetőjében felvetett kérdésre — a lengyel irodalomtörténész munkáját felhasználható kiindulópontnak tekinthetjük. Az pedig elgondolkoztató, hogy Rákócziról vagy Kossuthról hasonló jellegű feldolgozást nem olvashatunk lengyelül. (*Halina Janaszek-Ivaničková: Kochanek slawy. Studium o Ludovicie Šturze. Katowice, 1978. Wydawnictwo „Śląsk”.*)

KAROL ONDREICKA RAJZA